Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
N. JÄÄSKINEN
представено на 4 септември 2014 година[1]

**Съединени дела C-400/13 и C-408/13**

**Sophia Marie Nicole Sanders,**
**представлявана от Marianne Sanders,**
**срещу**
**David Verhaegen**
(Преюдициално запитване, отправено от Amtsgericht Düsseldorf (Германия)
**и**
**Barbara Huber**
**срещу**
**Manfred Huber**

(Преюдициално запитване, отправено от Amtsgericht Karlsruhe (Германия)

„Съдебно сътрудничество по граждански дела — Компетентност по въпроси, свързани със задължения за издръжка — Член 3, буква б) от Регламент (ЕО) № 4/2009 — Иск срещу лице с обичайно местопребиваване в друга държава — Законодателство на държава членка, което в този случай предоставя изключителна компетентност на първоинстанционния съд по седалището на върховния областен съд, в чийто съдебен район обичайно пребивава страната, която живее в тази държава членка — Изключване на такова съсредоточаване на компетентност“

## I – **Въведение**

1. В настоящите съединени дела отправените от Amtsgericht Düsseldorf (Районен съд, Дюселдорф, Германия) и Amtsgericht Karlsruhe (Районен съд, Карлсруе, Германия) преюдициални запитвания се отнасят по същество до тълкуването на член 3, букви а) и б) от Регламент (ЕО) № 4/2009 на Съвета от 18 декември 2008 година относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка[2].

2. Букви а) и б) от посочения член 3, както и други разпоредби от този регламент, уреждат компетентността ratione loci на юрисдикциите на държавите членки[3] в съответната област, като посочват алтернативно „съд[а] по обичайно местопребиваване на ответника“ или „съд[а] по обичайно местопребиваване на взискателя“ с уточнението, че ищецът може свободно да избира между тези компетентни съдилища.

1 — Език на оригиналния текст: френски.

2 — ОВ L 7, стр. 1 и поправки в ОВ L 131, 18.5.2011 г., стр. 26, ОВ L 8, 12.1.2013 г., стр. 19 и ОВ L 281, 23.10.2013 г., стр. 29.

3 — Предвид съображения 46—48 от Регламент № 4/2009 е уместно да се уточни, че Ирландия (вж. посоченото съображение 46), Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия (вж. Решение 2009/451/ЕО на Комисията от 8 юни 2009 година относно намерението на Обединеното кралство да приеме Регламент № 4/2009 (ОВ L 149, стр. 73), както и Кралство Дания (вж. Споразумение между Европейската общност и Кралство Дания относно компетентността и признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 149, 2009 г., стр. 80) са нотифицирали решенията си да го прилагат.

3. Тези дела са образувани по спорове за издръжка, като единият от тях е между ненавършило пълнолетие лице и неговия баща, а другият — между омъжена жена и нейния съпруг. Исковете са предявени съответно пред Amtsgericht (първоинстанционен районен съд) в двата германски града, в които обичайно пребивават засегнатите взискатели по вземания за издръжка. Въпреки това, като се позовават на разпоредба за прилагане на хипотезите по член 3, букви а) и б) от Регламент № 4/2009 в германското право, двете юрисдикции се десезират в полза на Amtsgericht в града, в който се намира седалището на Oberlandesgericht (върховен областен съд), в чийто съдебен район пребивават посочените ищци.

4. Ето защо Съдът е призован да определи дали член 3 от посочения регламент, който е пряко приложим във вътрешния правен ред на държавите членки, следва да бъде тълкуван в смисъл, че не допуска законодателство на държава членка като разглежданото в главното производство, съгласно което трансграничната съдебна компетентност по дела за задължения за издръжка се предоставя единствено на юрисдикция, различна от тази, в чийто съдебен район по принцип попада населеното място, в което обичайно пребивава живеещата на територията на държавата страна по делото.

5. Макар Регламент № 4/2009 да се прилага от 18 юни 2011 г.[4], Съдът все още не е имал повод да тълкува съдържащите се в него разпоредби[5]. Ето защо следва по-специално да се разгледа въпросът дали е възможно и дори необходимо да бъдат взети предвид изводите от практиката на Съда във връзка с други приложими между държавите членки актове в областта на съдебната компетентност по граждански дела и ако това е така, да се определи доколко разсъждение по аналогия би било релевантно за тълкуването на член 3 от Регламент № 4/2009.

6. Тези въпроси възникват по-специално поради съществуващото сходство между текстовете на посочения член и на разпоредбите относно компетентността по дела във връзка със задължения за издръжка, съдържащи се в Конвенцията от 27 септември 1968 година относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела[6] (наричана по-нататък „Брюкселската конвенция“) и в Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела[7] (наричан по-нататък „Регламент „Брюксел I“), който е продължение на тази конвенция[8].

## II – **Правна уредба**

### A– *Регламент № 4/2009*

7. В съображение 3 от Регламент № 4/2009 изрично са посочени различни актове, сред които и Регламент „Брюксел I“. В съображение 44 от Регламент № 4/2009 се уточнява, че той следва да измени Регламент „Брюксел I“, „като замени неговите разпоредби, приложими за задълженията за издръжка“. В съображение 15 от Регламента се добавя, че „[з]а да се защитят интересите на

4 — Вж. член 76 от посочения регламент, допълнен с декларация на Европейската общност по този повод (декларацията е достъпна на интернет адрес http://www.hcch.net/index_fr.php?act=status.comment&csid= 1065&disp=type).

5 — По дело Nagy (C-442/13) Съдът е сезиран от Oberster Gerichtshof (Австрия) с искане за тълкуване на член 12 от Регламент № 4/2009 относно висящите производства, но това дело е заличено на 18 юни 2014 г. поради оттегляне на посоченото искане.

6 — ОВ L 299, 1972 г., стр. 32; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 10, стр. 3).

7 — ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74 и поправка в ОВ L 10, 15.1.2014 г., стр. 32.

8 — Вж. по-специално решение Refcomp (C-543/10, EU:C:2013:62, т. 18).

взискателите по вземания за издръжка и да се улесни доброто упражняване на правосъдие в Европейския съюз, следва да бъдат адаптирани правилата относно компетентността, произтичащи от Регламент [„Брюксел I“] […] [по-специално така, че] повече не следва да се предвижда позоваване на националните норми относно компетентността […]“.

8. Член 3, букви а) и б) от Регламент № 4/2009 предвижда, че „[к]омпетентни по искове за задължения за издръжка в държавите членки са:

а) съдът по обичайно местопребиваване на ответника, или

б) съдът по обичайно местопребиваване на взискателя […]“.

Б– *Германското право*

9. Регламент № 4/2009 е приложен в германското право със Закона от 23 май 2011 година за предявяването на права на издръжка в отношенията с чужди държави (Auslandsunterhaltsgesetz, наричан по-нататък „AUG“) [9].

10. В редакцията си, приложима към момента на настъпване на фактите, член 28, алинея 1, първо изречение от този закон, озаглавен „Съсредоточаване на компетентност; […]“, предвижда, че „[а]ко обичайното местопребиваване на някоя от страните не е в Германия, по исковете за издръжка по член 3, букви а) и б) от Регламент [№ 4/2009] компетентен е единствено районният съд [Amtsgericht] по седалището на съответния върховен областен съд [Oberlandesgericht], в чийто съдебен район ответникът или взискателят обичайно пребивава“.

## III – **Споровете в главните производства, преюдициалните въпроси и производството пред Съда**

А– *Дело Sanders (C-400/13)*

11. На 29 май 2013 г. ненавършилата пълнолетие Sophia Marie Nicole Sanders, представлявана от майка си, сезира Amtsgericht, Метман (Германия) — града, в който обичайно пребивава, с искане нейният баща, г-н Verhaegen, който пребивава в Белгия, да бъде осъден да ѝ плаща издръжка.

12. След като изслушва страните, на основание член 28, алинея 1 от AUG Amtsgericht Mettmann препраща делото на Amtsgericht Düsseldorf (Германия), който е първоинстанционният районен съд по седалището на върховния областен съд, в чийто съдебен район обичайно пребивава взискателката по вземането за издръжка, а именно Oberlandesgericht Düsseldorf.

13. Amtsgericht Düsseldorf обаче поставя под съмнение собствената си териториална компетентност, тъй като счита, че по силата на член 3, буква б) от Регламент № 4/2009 компетентен е съдът по мястото в тази държава членка, в което ищецът обичайно пребивава, в случая Amtsgericht Mettmann. Ето защо с определение, постъпило в Съда на 16 юли 2013 г., Amtsgericht Düsseldorf спира производството и поставя на Съда следния преюдициален въпрос:

„Член 28, алинея 1 от [AUG] нарушава ли член 3, букви а) и б) от Регламент [№ 4/2009]?“.

9 — BGBl. 2011 I, стр. 898.

Б– *Дело Huber (C-408/13)*

14. Г-жа Huber предявява иск пред Amtsgericht, Кел (Германия) — града, в който обичайно пребивава, за да бъде осъден нейният съпруг г-н Huber, който пребивава в Барбадос, да ѝ изплаща издръжка вследствие на фактическата им раздяла.

15. В рамките на предварително производство за предоставяне на правна помощ Amtsgericht Kehl препраща делото на Amtsgericht Karlsruhe с мотива, че на основание член 28, алинея 1 от AUG единствено той е компетентен, тъй като ищцата пребивава обичайно в съдебния район на Oberlandesgericht Karlsruhe.

16. Тъй като двете страни в главното производство изразяват съмнение относно съвместимостта на посочения член 28 с член 3, букви а) и б) от Регламент № 4/2009, с определение, постъпило в Съда на 18 юли 2013 г., Amtsgericht Karlsruhe спира производството и поставя на Съда следния преюдициален въпрос:

„Съвместим ли е с член 3, букви а) и б) от Регламент [№ 4/2009] член 28, алинея 1, първо изречение от [AUG], съгласно който, ако обичайното местопребиваване на някоя от страните не е в Германия, по исковете за издръжка по член 3, букви а) и б) от Регламент [№ 4/2009] компетентен е единствено районният съд [Amtsgericht] по седалището на съответния върховен областен съд [Oberlandesgericht], в чийто съдебен район ответникът или взискателят обичайно пребивава?“.

В– *Производството пред Съда*

17. С определение на председателя на Съда от 25 юли 2013 г. дела C-400/13 и C-408/13 са съединени за целите на писмената и устната фаза на производството и на съдебното решение.

18. Писмени становища представят германското правителство и и Европейската комисия. Съдебно заседание не е провеждано.

IV – **Анализ**

А– *По съдържанието на настоящите преюдициални запитвания*

19. Поради затрудненията, които могат да възникнат вследствие на формулировката на преюдициалните запитвания, с които Съдът е сезиран по настоящите дела, е уместно в началото да се очертаят пределите на неговата компетентност в това отношение, след което да бъдат уточнени разпоредбите, които трябва да бъдат тълкувани с оглед както на член 3, така и на други членове от Регламент № 4/2009.

20. На първо място, и аз, както германското правителство, препоръчвам поставените от запитващите юрисдикции въпроси да бъдат преформулирани от Съда в съответствие с неговата съдебна практика в смисъл, че предметът им би следвало да е не тълкуване на посочените във въпросите разпоредби от германското право и преценка дали те нарушават правото на Съюза, тъй като това не попада в обхвата на правомощията му в производствата по член 267

ДФЕС[10], а анализ на член 3 от Регламент № 4/2009, за да бъдат предоставени на националните юрисдикции всички насоки за тълкуване на правото на Съюза, които ще са им от полза за разрешаване на споровете, с които са сезирани[11].

21. На второ място, следва да се изтъкне, че двете запитващи юрисдикции искат от Съда да се произнесе по тълкуването както на буква а), така и на буква б) от член 3 от Регламент № 4/2009, като се припомня, че член 28, алинея 1 от AUG се прилага за „исковете за издръжка по член 3, *букви а) и б*) [от посочения регламент]“ (курсивът е мой).

22. Комисията обаче изтъква, че тези преюдициални запитвания са явно недопустими в частта относно член 3, буква а) от Регламента, тъй като с оглед на обстоятелствата по споровете в главните производства единствено буква б) от посочения член има връзка с действителността или предмета на тези спорове и съответно е релевантна в случая.

23. Наистина в двете висящи главни производства ищците са взискатели по вземания за издръжка, които са избрали да сезират съд на територията на Германия, където обичайно пребивават, а подобно положение попада в приложното поле на член 3, буква б) от Регламент № 4/2009. Именно в този контекст запитващите юрисдикции си поставят въпроса коя от германските юрисдикции трябва на основание на тази разпоредба да се приеме за компетентна ratione loci като съд по „обичайното местопребиваване на взискателя“ предвид съмненията, които поражда една разпоредба от германското право.

24. За сметка на това прилагането на член 3, буква а) от Регламента, който се отнася до компетентността на съда „по обичайно местопребиваване на ответника“, не поставя конкретен проблем в рамките на настоящите спорове в главните производства. Ето защо в съответствие с практиката, съгласно която Съдът не следва да се произнася по даден въпрос или част от преюдициален въпрос, който очевидно не отговаря на обективна необходимост, свързана с разрешаване на висящия пред запитващата юрисдикция спор[12], считам, че отговорът, който ще бъде даден в настоящите производство, би следвало да се ограничи до тълкуването на член 3, буква б) от Регламент № 4/2009.

25. Независимо от това, за да се даде такова тълкуване, е необходимо да се отчете по-общата система, от която е част релевантната разпоредба[13], и по-специално да се изтъкне обстоятелството, че букви а) и б) от посочения член 3 са формулирани по идентичен начин в частта, която поражда въпроси[14], и че посочените букви се прилагат алтернативно в една и съща хипотеза, а именно когато искът за издръжка е предявен като главен иск[15].

26. На трето място, следва да се отбележи, че в акта за преюдициално запитване по дело Huber (C-408/13) Amtsgericht Karlsruhe изтъква вероятността изключителният характер на компетентността, уредена в член 28, алинея 1, първо изречение от AUG, да противоречи не само на член 3 от Регламент № 4/2009, но и на членове 4 и 5 от него[16], без обаче да ги посочва

10 — За разлика от правомощията, които би имал в производството по член 258 ДФЕС. Вж. по-специално решения Stadt Papenburg (C-226/08, EU:C:2010:10, т. 23), Varzim Sol (C-25/11, EU:C:2012:94, т. 27) и Križan и др. (C-416/10, EU:C:2013:8, т. 58).

11 — Решения Rhône-Alpes Huiles и др. (295/82, EU:C:1984:48, т. 12), Sodiprem и др. (C-37/96 и C-38/96, EU:C:1998:179, т. 22) и ASM Brescia (C-347/06, EU:C:2008:416, т. 25 и 26).

12 — Вж. по-специално решения Banchero (C-387/93, EU:C:1995:439, т. 18 и сл.) и Mangold (C-144/04, EU:C:2005:709, т. 36 и сл.).

13 — Във връзка с това вж. точка 61 и сл. от настоящото заключение.

14 — Всъщност изразът „съдът по обичайно местопребиваване на […]“ е употребен както в буква а), така и в буква б) от разглеждания член.

15 — А не като акцесорен спрямо друг съдебен иск, тъй като тези случаи са уредени в букви в) и г) от същия член.

16 — Посочените членове 4 и 5 се отнасят до компетентността, основана съответно на споразумение за избор на съд или на доброволно явяване на ответника. По дело Sanders (C-400/13) обаче Amtsgericht Düsseldorf не ги споменава изобщо, като се уточнява, че съгласно член 4, параграф 3 този член не се прилага при спор относно задължение за издръжка на дете, ненавършило осемнадесет години, какъвто е случаят по това дело.

в поставения от него преюдициален въпрос. Комисията предлага на Съда да тълкува членове 4 и 5, за да предвиди възможността посочената юрисдикция да иска отговор не само на формулирания въпрос, но и на този дали разглежданото съсредоточаване на компетентност е несъвместимо и с посочените разпоредби.

27. Считам, че в съответствие с практиката на Съда [17] той не следва да се произнася в това отношение, доколкото Amtsgericht Karlsruhe ограничава поставения на Съда въпрос до определяне на обхвата на член 3 от Регламент № 4/2009, докато членове 4 и 5 от Регламента, макар и споменати, не са предмет на въпроса, тъй като по преценка на тази юрисдикция те нямат решаващо значение за произнасянето по собствената ѝ компетентност [18].

Б– *По изводите, които могат да се направят при съпоставка с други актове*

28. Тъй като по настоящите дела Съдът трябва за първи път да тълкува Регламент № 4/2009, следва да си поставим въпроса дали при сходни актове могат да бъдат открити насоки за размисъл и дори елементи на отговор. В това отношение е уместно в началото да се провери дали е релевантно извършването на съпоставка с международни конвенции или други регламенти относно компетентността на съдилищата по граждански дела, някои от които съдържат наистина сходни с член 3, буква б) от Регламент № 4/2009 разпоредби (1). Ако това е така, впоследствие ще трябва с оглед на спецификата на последния член да се определи до каква степен тази съпоставка позволява да се извърши тълкуване по аналогия, и по-специално да се вземе предвид практиката на Съда по отношение на тези други актове (2).

1. По възможността за съпоставка с други актове

29. Член 3, буква б) от Регламент № 4/2009 е формулиран подобно на правилата за „специална компетентност“ по въпроси във връзка със задълженията за издръжка, които се съдържат в член 5, точка 2 от Брюкселската конвенция [19] и в член 5, точка 2 от Регламент „Брюксел I“ и съгласно които компетентни по тези въпроси са „съдилищата на мястото, където получаващият издръжка има местоживеене или обичайно пребиваване“ [20].

30. Независимо от обстоятелството, че задълженията за издръжка вече са изключени от приложното поле на Регламент „Брюксел I“ [21], според мен практиката на Съда във връзка с разпоредбите на Брюкселската конвенция и с тези от посочения регламент остава релевантна за целите на анализа на съответните разпоредби от Регламент № 4/2009. Ето защо, макар при този подход по аналогия до известна степен да трябва да се отчитат разликите в детайлите, ми се струва подходящо понятията, които са предмет на настоящите преюдициални запитвания, да бъдат тълкувани с оглед на тази съдебна практика по посочените по-долу причини.

17 — Вж. по-специално решения Affish (C-183/95, EU:C:1997:373, т. 24) и Kaba (C-466/00, EU:C:2003:127, т. 41).

18 — За да обоснове „[н]уждата от запитване“, той посочва, от една страна, че „[в]ъпросът за съвместимостта на член 28, алинея 1, първо изречение от AUG с член 3, букви а) и б) от Регламент [№ 4/2009] е от значение за решаването на спора. Отговорът на този въпрос ще определи на кой съд е местно подсъдно делото за издръжка — на Amtsgericht Karlsruhe или на Amtsgericht Kehl“, а от друга страна — че съмненията на страните, които са поискали отправяне на преюдициално запитване, се отнасят само до този въпрос.

19 — Изменен с Конвенцията от 9 октомври 1978 година за присъединяването на Кралство Дания, Ирландия и Обединено кралство Великобритания и Северна Ирландия.

20 — Текстът на член 3, буква б) от Регламент № 4/2009 се различава само по това, че в него вече липсва алтернативната привръзка към местоживеенето на взискателя (относно причините за това изменение вж. бележка под линия 27 от настоящото заключение) и че в текста на френски език терминът „tribunal“ е заменен с по-общия „juridiction“ (вж. по-специално и текста на италиански и румънски език).

21 — Този регламент заменя Брюкселската конвенция, а впоследствие самият той е изменен с Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 351, стр. 1), който в съображение 10 и член 1, параграф 2, буква д) урежда последиците от приемането на Регламент № 4/2009 като специален акт.

31. На първо място, при прочита на Регламент № 4/2009 са очевидни съществените връзки между него и Регламент „Брюксел I“, тъй като в неговия преамбюл последният се споменава многократно [22], а в член 68, параграф 1 изрично е посочено, че той заменя разпоредбите на Регламент „Брюксел I“ във връзка със задълженията за издръжка.

32. На второ място, що се отнася по-специално до правилата за компетентност, които са посочени в член 3 от Регламент № 4/2009, генезисът на тази разпоредба потвърждава наличието на такива връзки. Всъщност в първоначалното предложение на Комисията се изтъква необходимостта от подобряване на възможностите, които правилата относно компетентността в Регламент „Брюксел I“ вече са предоставяли на взискателя по вземане за издръжка [23]. Известието, в което се коментира това предложение [24], потвърждава, че посоченият член 3 по същество възпроизвежда съответстващите разпоредби на Регламент „Брюксел I“ [25], в които обаче са направени известни изменения, за да се избегнат двусмислия [26], да се пригодят тези разпоредби към особеностите на семейното право [27] и да бъде разширено приложното им поле [28].

33. Предвид тези данни считам, че е възможно като изходна точка да се приеме, че разпоредбите на посочения член е уместно да се тълкуват в смисъл, съответстващ на съдебната практика във връзка с разпоредбите на Брюкселската конвенция и на Регламент „Брюксел I“, доколкото са еквивалентни [29], макар и с известни резерви, свързани със самостоятелните цели на Регламент № 4/2009, които ще бъдат изложени по-долу [30].

34. За изчерпателност трябва да се разгледа дали освен с посочените конвенция и регламент е релевантна съпоставката и с други актове, които са приложими в областта на компетентността по граждански, и по-специално по семейни дела [31].

22 — Вж. по-специално съображения 3, 15 и 44.

23 — Вж. съображение 10 и точка 1.2.1 от обяснителния меморандум към предложението за регламент на Съвета относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка, представено от Комисията на 15 декември 2005 г. (COM(2005) 649 окончателен).

24 — Известие на Комисията до Съвета и Европейския парламент от 12 май 2006 година (COM(2006) 206 окончателен).

25 — По време на подготвителните работи по Регламент № 4/2009 са разглеждани различни варианти на член 3, но що се отнася до букви а) и б), тяхната първоначална версия е приета без изменения, с уточнението, че не е възприето становището на Европейския икономически и социален съвет, който иска разместване на посочените букви а) и б), за да стане обичайното местопребиваване на взискателя първи критерий за компетентност (ОВ C 185, 2006 г., стр. 35, по-специално точка 4.1).

26 — В посоченото известие се подчертава, че е добавено „важно уточнение в буква г)“.

27 — Като се има предвид, че Регламент „Брюксел I“ се прилага за всички граждански и търговски дела, по повод член 3 в известието се посочва, че „в [бъдещия] регламент [№ 4/2009] се изоставя понятието „местоживеене“ и вече се посочва само обичайното местопребиваване; това понятие в действителност е по-добре пригодено спрямо приложимите актове в областта на семейното право“ [неофициален превод].

28 — В това известие се уточнява, че правилата за компетентност, уредени в посочения член 3, „се прилага[т] независимо от това къде е обичайното местопребиваване на ответника“ [неофициален превод].

29 — Вж. в този смисъл *Béraudo*, J.-P. Fascicule 3022. — JurisClasseur Europe Traité, LexisNexis, Paris, 2012, point 9; *Gascón Inchausti*, F. Le recouvrement des aliments en Europe. — In: La justice civile européenne en marche, под ръководството на M. Douchy-Oudot, Dalloz, Paris, 2012, p. 147 и сл., както и Devers, A., „Les praticiens et le droit international privé européen de la famille“, *Europe*, 2013, n° 11, étude 9, точки 9 и 19.

30 — Вж. точка 37 и сл. от настоящото заключение.

31 — Като се има предвид, че Регламент № 4/2009 урежда тази материя, макар да съдържа и финансов аспект (вж. съображение 11 и член 1 от посочения регламент, както и точка 3.1 от предложението за регламент (COM(2005) 649 окончателен).

35. Във връзка с Хагската конвенция от 23 ноември 2007 година за международното събиране на издръжка на деца и на други членове на семейството [32] съображение 8 от Регламент № 4/2009 предвижда, че тя следва да се взема предвид при прилагането на последния [33]. Тази конвенция не съдържа правила за пряка компетентност [34], но подготвителните документи към нея дават полезни насоки в това отношение, доколкото уточняват, че разпоредбите, които предвиждат компетентност, обвързана с местопребиваването или местоживеенето на взискателя, „произтичат от волята да бъде защитена (обикновено) най-слабата страна (тоест взискателят), като ѝ се предостави възможност да предяви иск пред най-удобния за нея съд, а именно този по нейното местопребиваване или местоживеене“ [35].

36. Що се отнася до регламента, обичайно наричан „Брюксел IIa“ [36], задълженията за издръжка са изключени от неговия обхват [37] поради наличието на специални разпоредби, които към момента на приемането му се съдържат в Регламент „Брюксел I“, а понастоящем — в Регламент № 4/2009. Въпреки това при сравнение се забелязва, че всички уредени в него правила за компетентност определят „съдилищата на [определена] държава членка“ [38], а не „съдът по обичайно местопребиваване“, както е посочено в член 3, буква б) от Регламент № 4/2009 [39].

2. *По обхвата на съпоставката с други актове*

37. В самото начало бих искал да уточня, че макар според мен правилата за компетентност съгласно Регламент № 4/2009 да трябва да се тълкуват с оглед на практиката на Съда относно съответстващите разпоредби на Брюкселската конвенция и Регламент „Брюксел I“, транспонирането на произтичащите от тази съдебна практика принципи не би могло да се извърши механично.

32 — Текстът на тази конвенция и обяснителният доклад по нея, изготвен от Borrás, A., и Degeling, J., могат да бъдат намерени на интернет адрес http://www.hcch.net/index_fr.php?act=conventions.text&cid= 131. Самият Съюз е подписал и одобрил посочената конвенция с уточнението, че държавите членки са обвързани от това одобрение (вж. Решение 2011/220/ЕС на Съвета от 31 март 2011 година (ОВ L 93, стр. 9) и Решение 2011/432/ЕС на Съвета от 9 юни 2011 година (ОВ L 192, стр. 51), и по-специално съображение 4 от последното решение).

33 — Вж. също съображение 17 и член 8 от Регламент № 4/2009, като се има предвид, че подготвителните работи за последния са водени успоредно с преговорите по посочената конвенция с идеята за „търсене на възможните взаимодействия“ между тези две законодателни рамки (вж. точка 1.1.2 от обяснителния меморандум към предложението за регламент (COM(2005) 649 окончателен).

34 — Поради непостигане на консенсус след обсъждания, описани в обяснителния доклад, посочен в бележка под линия 32 от настоящото заключение (вж. стр. 58—62).

35 — Вж. стр. 44 и сл. от доклада, съставен от Duncan, W., „Vers un nouvel instrument mondial sur le recouvrement international des aliments envers les enfants et d'autres membres de la famille“, подготвителен документ № 3 от април 2003 г. (http://www.hcch.net/index_fr.php?act=publications.details&pid= 4108&dtid= 35), който в това отношение препраща към член 5, точка 2 от Брюкселската конвенция.

36 — Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000 (ОВ L 338, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 183), наричан по-нататък „Регламент „Брюксел IIa“.

37 — Вж. съображение 11 и член 1, параграф 3 от Регламент „Брюксел IIa“.

38 — Вж. член 3 и членове 9—13 от Регламент „Брюксел IIa“.

39 — Спецификата на последната формулировка и последиците от нея ще бъдат разгледани по-подробно (вж. точка 54 и сл. от настоящото заключение).

38. Всъщност такова тълкуване по аналогия е ограничено поради специфичния предмет на Регламент № 4/2009, който прави необходимо адаптирането на правилата за компетентност съгласно Регламент „Брюксел I“ [40], макар, за разлика от посоченото във връзка с Регламент „Брюксел IIa“ [41], Регламент № 4/2009 да урежда не само отношения извън брака, но и брачни такива. Бих искал да подчертая, че за този хибриден акт е предвидено по-широко действие както с оглед на предмета [42], така и по място [43] отколкото по-специално за Регламент „Брюксел I“.

39. Според мен не трябва да има особени колебания относно транспонирането в настоящия случай на трайно прилагания от Съда при тълкуването на разпоредбите на Брюкселската конвенция и на Регламент „Брюксел I“ [44] принцип, съгласно който понятия като използваните в Регламент № 4/2009 трябва да получат самостоятелно определение, тоест различно от възприетото в една или друга държава членка, за да се гарантират, доколкото е възможно, равни и еднакви права и задължения, произтичащи от този акт за държавите членки и заинтересованите лица. В това отношение в съображение 11 на Регламент № 4/2009 се уточнява, че понятието „задължение за издръжка“ по смисъла на последния „следва да се тълкува самостоятелно“ [45], като по този начин се утвърждава прилаганият от Съда в практиката му по член 5, точка 2 от Брюкселската конвенция [46] метод, а именно изрично да се приема за самостоятелно и понятието „кредитор на издръжка“ [47]. Ето защо считам, че за отговора на поставените по настоящите дела въпроси е подходящо да се съобразим със систематиката и целите на въпросния регламент [48].

40. Освен това, макар в преамбюла на последния това да не се посочва изрично, ми се струва невъзможно да се отрече, че прогласените в съображение 15 на Регламент „Брюксел I“ общи цели [49] са в основата и на правилата за компетентност, уредени в Регламент № 4/2009 [50]. Въпреки това при тълкуването си в случая Съдът следва да се ръководи основно от присъщите на последния регламент цели, а именно „да се защитят интересите на взискателите по вземания за издръжка“ и „да се улесни доброто упражняване на правосъдие в Европейския съюз“ [51]. Не трябва да се пропуска, че стремежът да се засили защитата на законните интереси на всички

40 — Вж. съображение 15 от Регламент № 4/2009 и точка 32 от настоящото заключение.

41 — Вж. заключение A на генералния адвокат Kokott (C-523/07, EU:C:2009:39, т. 63 и 64), заключение Purrucker на генералния адвокат Sharpston (C-256/09, EU:C:2010:296, т. 126), както и моето становище Purrucker (C-296/10, EU:C:2010:578, т. 95).

42 — По-специално понятието „съд“ по смисъла на Регламент № 4/2009 обхваща „административните органи в държавите членки, компетентни по въпросите на задълженията за издръжка“, при условие че предоставят определени гаранции (вж. съображение 12 и член 2, параграф 2 от този регламент).

43 — Регламент № 4/2009 установява правила за компетентност, които се прилагат по спорове, които не са ограничени в рамките на територията на държавите членки, например когато обичайното местопребиваване на ответника е в трета държава, както е по дело Huber (C-408/13) (вж. по-специално съображение 15). Въпреки този универсален обхват обаче той урежда единствено компетентността на юрисдикциите в държавите членки.

44 — Вж. по-специално моето заключение Weber (C-438/12, EU:C:2014:43, бележка под линия 48) и решение Weber (C-438/12, EU:C:2014:212, т. 40).

45 — По същия начин в съображение 11 от Регламент „Брюксел I“ се уточнява, че „[м]естоживеенето на правния субект трябва *да се определи автономно, така че общите правила да се направят по-прозрачни и да се избегнат конфликти на юрисдикции*“ (курсивът е мой).

46 — Вж. решения Cavel (120/79, EU:C:1980:70, т. 6 и сл.) и Van den Boogaard (C-220/95, EU:C:1997:91, т. 22 и сл.).

47 — Вж. решения Farrell (C-295/95, EU:C:1997:168, т. 12 и сл.) и Blijdenstein (C-433/01, EU:C:2004:21, т. 24 и сл.).

48 — По повод Регламент „Брюксел I“ вж. по-специално решения Cartier parfums – lunettes и Axa Corporate Solutions assurances (C-1/13, EU:C:2014:109, т. 32) и Coty Germany (C-360/12, EU:C:2014:1318, т. 43).

49 — Съгласно съображение 15 от Регламент „Брюксел I“ „[в] интерес на хармоничното упражняване на правосъдие е необходимо да се минимизира възможността от едновременни производства и да се гарантира, че в две държави членки няма да се произнасят противоречащи си съдебни решения“. Този принцип е припомнен в съображение 21 от Регламент № 1215/2012, с който е преработен посоченият регламент.

50 — Вж. също от гледна точка на изпълнението и признаването на съдебни решения вж. също член 21, параграф 2 и член 24, буква в) от Регламент № 4/2009.

51 — Вж. съображение 15 от Регламент № 4/2009.

взискатели по вземания за издръжка [52] всъщност е една от най-важните причини, поради които европейският законодател решава да изключи задълженията за издръжка от приложното поле на Регламент „Брюксел I“, който се отнася до паричните задължения като цяло, и да приеме специфичен акт, какъвто е Регламент № 4/2009 [53]. Впрочем този стремеж ясно личи от неговите разпоредби [54].

41. Ето защо смятам, че в рамките на настоящите дела е уместно доколкото е възможно да се вземе предвид предходната практика на Съда относно тълкуването на еквивалентните разпоредби на Брюкселската конвенция и Регламент „Брюксел I“, но след адаптиране, което евентуално ще се наложи поради особеностите на Регламент № 4/2009.

## В – *По тълкуването на израза „съдът по обичайно местопребиваване на взискателя“ по смисъла на член 3, буква б) от Регламент № 4/2009*

42. Преюдициалните въпроси, поставени съответно от Amtsgericht Düsseldorf и Amtsgericht Karlsruhe, са по същество идентични. Предвид дадените по-горе пояснения [55] трябва да се приеме, че тяхната цел е да се определи дали член 3, буква б) от Регламент № 4/2009 следва да бъде тълкуван, по мое мнение самостоятелно [56], в смисъл, че е допустимо законодателство на държава членка като разглежданото в главните производства [57] да предвижда при трансгранични спорове съсредоточаване на компетентност на областно ниво в първоинстанционен съд, който не е непременно идентичен на същия по степен съд, в съдебния район на който обичайно пребивава взискателят, а този, чиято териториална компетентност е определена в зависимост от седалището на областния съд, в чийто съдебен район е обичайното местопребиваване на взискателя.

43. Становищата на германското правителство и на Комисията са единодушни, като те предлагат да се отговори, че правото на Съюза допуска правило за компетентност като произтичащото от разглежданата германска разпоредба. За сметка на това както по дело Sanders (C-400/13) [58], така и по дело Huber (C-408/13) [59] запитващите юрисдикции изразяват обратното мнение.

52 — Обхващат се всички видове взискатели по вземания за издръжка, независимо от положението им в семейните или други отношения, които са посочени в член 1, параграф 1 от споменатия регламент, макар на практика разпоредбите му да са по-скоро предвидени за защита на децата предвид обстоятелството, че с тях са свързани по-голямата част от исковете за издръжка (вж. по аналогия предложението за решение на Съвета за сключване от страна на Европейската общност на Протокола за приложимото право при задължения за издръжка (COM(2009) 81 окончателен, т. 1).

53 — Вж. по-специално точка 1.2 от предложението за регламент (COM(2005) 649 окончателен).

54 — Вж. по-специално съображения 5, 9, 11, 15, 17, 26 и 27, както и член 8.

55 — Точка 19 и сл. от настоящото заключение.

56 — По съображенията, изложени в точка 39 от настоящото заключение.

57 — Припомням, че член 28, алинея 1 от AUG предвижда, че когато една от страните по делото, независимо дали става въпрос за взискателя по вземането за издръжка или за ответника, пребивава в чужбина, Amtsgericht по седалището на Oberlandesgericht, в чийто съдебен район е обичайното местопребиваване на живеещата в Германия страна, единствен е компетентен да разгледа делото, евентуално за сметка на Amtsgericht, който по принцип би следвало да бъде компетентен да разгледа делото на заинтересованото лице поради негово местопребиваване.

58 — Amtsgericht Düsseldorf изтъква, че съсредоточаването на компетентност, предвидено в член 28, алинея 1 от AUG, би довело до лишаване на ищците, пребиваващи в Германия, от предимството, което им предоставя член 3 от Регламент № 4/2009, изразяващо се във възможността да се явят пред компетентния съд по обичайното си местопребиваване. Освен това той отхвърля застъпеното в част от германската доктрина и съдебна практика становище, че тази разпоредба от AUG представлява чисто национална мярка за организация на съдилищата.

59 — Според Amtsgericht Karlsruhe член 3, букви а) и б) от Регламент № 4/2009 урежда както международната, така и местната компетентност на съда да се произнесе по трансграничен спор, попадащ в обхвата на този регламент. По силата на принципа на предимство на държавите членки е забранено да приемат правила за компетентност, които, както в случая, се отклоняват от него, като по този начин взискателят губи възможността да сезира своя „надлежен съд“, а именно съда на града, в който обичайно пребивава.

44. Последният подход ми се струва най-обоснован по съображения, свързани едновременно с целта на член 3, буква б) от Регламент № 4/2009 (1), с текста на тази разпоредба и със самото естество на акта, в който се съдържа (2), както и със системата, от която е част (3). Съвкупността от тези съображения води до становище, което според мен не може да бъде надлежно оборено с доводите, изложени в подкрепа на разглежданата в главните производства германска разпоредба (4).

1. По телеологичното тълкуване

45. Германското правителство и Комисията се съгласяват, че член 3, буква б) от Регламент № 4/2009 е призван да уреди както трансграничната компетентност на юрисдикциите на държавите членки, така и териториалната компетентност в рамките на всяка държава членка [60].

46. Както вече изтъкнах [61], една от основните цели на Регламент № 4/2009, която намира израз в член 3 от него, е защитата на взискателя по вземането за издръжка, който е считан за най-уязвимата страна в правоотношението, породено от задължение за издръжка, и в производството, което може да произтече от него [62]. Това съображение се изтъква и от Съда в практиката му по член 5, точка 2 от Брюкселската конвенция [63].

47. В това отношение в съображения 5 и 9 от Регламент № 4/2009 се припомня, че една от целите на приемането му е за взискателите да бъдат опростени още повече в сравнение с постигнатото с Брюкселската конвенция и Регламент „Брюксел I“ пътищата, по които могат да получат и принудително да съберат вземане за издръжка, по-специално чрез премахване на екзекватурата на решенията по тези дела, при условие че са постановени при спазване на определени минимални процесуални гаранции, посочени в този регламент [64].

48. Според германското правителство и Комисията разглежданата в главните производства германска правна уредба не противоречи на член 3, буква б) от Регламент № 4/2009, и по-специално на функцията за защита на взискателя, която те признават на тази разпоредба.

49. Това ми изглежда спорно, най-вече от гледна точка на допълнителната цел, предвидена в тази разпоредба, а именно гаранцията за близост между взискателя и сезираната юрисдикция. Тази двойна цел на защита и близост стои в основата още на правилото за компетентност по член 5, точка 2 от Брюкселската конвенция [65], на който член 3, буква б) от Регламент № 4/2009 е явен еквивалент, и е подсилена в последния [66]. В действителност съгласно обяснителния меморандум към предложението на Комисията за приемане на посочения регламент „[п]равилата за международна компетентност съгласно Регламент „Брюксел I“ предоставят вече

60 — Германското правителство твърди, че въпреки това тази разпоредба не посочвала пряко коя юрисдикция е компетентна да разгледа конкретния спор и нейната формулировка предоставяла на държавите членки свобода на преценка при определянето компетентността на релевантната юрисдикция в зависимост от обичайното местопребиваване на взискателя.

61 — Вж. точка 40 от настоящото заключение.

62 — Макар посоченият регламент да се опитва също така да запази равновесието между правата на взискателите и на техните длъжници, на които по-специално се гарантира справедлив процес (вж. точка 1.2.3 от предложението за регламент (COM(2005) 649 окончателен).

63 — В решение Farrell (EU:C:1997:168, т. 19) се постановява, че *„предвидената в член 5, точка 2 дерогация има за цел да предостави алтернативно основание за компетентност на търсещото издръжка лице, което е считано за най-слабата страна в това производство*. Постъпвайки този начин, *авторите на конвенцията са приели, че тази специфична цел е с предимство* пред целта на правилото на член 2, първа алинея да защити ответника като по-слаба по принцип страна, поради обстоятелството, че срещу него е насочен искът на ищеца“ (курсивът е мой). Този критерий на „положението на по-слабия“ е възприет и в решение Blijdenstein (EU:C:2004:21, т. 29 и сл.).

64 — Вж. членове 22—25 от Регламент № 4/2009.

65 — Вж. доклада на г-н P. Jenard относно посочената конвенция (ОВ C 59, 1979 г., стр. 1, по-специално стр. 22 и 24 и сл.) (наричан по-нататък „докладът „Jenard“), както и точка 104 от предварителния документ № 3 във връзка с Хагската конвенция от 2007 г., посочен в бележка под линия 35 от настоящото заключение.

66 — *Gallant*, E. Le nouveau droit international privé alimentaire de l'Union: du sur-mesure pour les plaideurs. — Europe, 2012, n° 2, étude 2, points 3 et sq.

на взискателя по вземане за издръжка *възможността да предяви иск пред близка до него юрисдикция*, но положението може *още да се подобри*“ [неофициален превод] [67]. Подобно съображение предполага по-конкретно да се гарантира на взискателя, че може да се яви пред съд без свързаните с пътуванията прекомерни материални затруднения, но също така и да може да предяви правата си пред съда, който най-добре познава местните икономически особености, за да определи средствата и нуждите на взискателя и съответно възможността на длъжника на издръжка да допринесе за покриване на последните [68].

50. Считам, че хармонизираната система на правилата за компетентност, въведена с Регламент № 4/2009, и произтичащите от нея предимства рискуват да загубят полезното си действие, по-специално от гледна точка на правната сигурност, ако в случая Съдът възприеме тълкуване на член 3, буква б) от Регламента, което би позволило на държавите членки отново да въвеждат на национално равнище правила за компетентност при трансгранични спорове като разглежданото в главното производство, което предоставя изключителна компетентност на първоинстанционния съд по седалището на върховния областен съд, в съдебния район на който е обичайното местопребиваване на взискателя, дори когато по принцип делото на попада в местната компетентност на посочения съд.

51. Впрочем при обстоятелства като тези в главните производства взискателят действително пребивава в съдебния район на съответния върховен областен съд, но не и в съдебния район на първоинстанционния съд, обявен за териториално компетентен от разглежданата германска разпоредба. Всъщност няма никакво съмнение, че в случая Amtsgericht Mettmann и Amtsgericht Kehl са съдилищата по мястото, в което взискателите по вземания за издръжка пребивават обичайно. С други думи, член 28, алинея 1, първо изречение от AUG не просто дава национално определение на понятието „съд по обичайно местопребиваване на взискателя“ по смисъла на член 3, буква б) от Регламент № 4/2009, но представлява по-скоро разпоредба, която предоставя на първоинстанционните съдилища компетентност в зависимост от мястото на пребиваване в съдебния район на върховните областни съдилища, които сами по себе си не са компетентни да разглеждат като първа инстанция спорове относно задължения за издръжка.

52. Друга, по-обща цел на уредената в Регламент № 4/2009 хармонизирана система, както и на тази, която е въведена с Брюкселската конвенция и впоследствие с Регламент „Брюксел I“, е да се избегне доколкото е възможно препращането към правилата за компетентност по националното право [69]. Както се подчертава в докладите относно Брюкселската конвенция, съдържащите се в нея специални правила за компетентност имат за цел да позволят компетентността на съдилищата на засегнатите държави да бъде определена, без да се налага позоваване на правото на държавата на сезирания съд [70]. Това отхвърляне на националните или отклоняващите се правила за компетентност впоследствие улеснява признаването на решенията във всички държави членки, което е крайъгълният камък на европейската система за съдебно сътрудничество по граждански дела. Сред тези специални правила за компетентност обаче е член 5, точка 2 от конвенцията, който се прилага по въпроси, свързани със задължения за издръжка, и от който произлиза член 3, буква б) от Регламент № 4/2009.

67 — Вж. точка 1.2.1 от предложението за регламент (COM(2005) 649 окончателен) (курсивът е мой).

68 — Впрочем Комисията приема, че определянето на териториална компетентност, извършено с член 3, буква б) от Регламент № 4/2009, „по същество има за цел да защити особено уязвимите страни, като им гарантира достъп до ефективни правни средства за защита“ и изказва предположение, че „поради близостта си до обстоятелствата местният съд е в състояние най-добре да се произнесе надлежно по спора“.

69 — В съображение 15 от Регламент № 4/2009 дори се посочва, че „повече не следва да се предвижда позоваване на националните норми относно компетентността“.

70 — В доклада на проф. Schlosser относно Конвенцията от 9 октомври 1978 година за присъединяването на Кралство Дания, Ирландия и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия към Конвенцията относно компетентността и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела и към Протокола за нейното тълкуване от Съда на Европейските общности (ОВ C 59, 1979 г., стр. 71 и сл., по-специално точка 70) се уточнява, че в посочените правила, „когато [Брюкселската] конвенция определя не само международната компетентност, но и териториалната компетентност на юрисдикциите, като например в членове 5 и 6, за компетентен се обявява само един определен съд сред множеството съдилища от една и съща степен в дадена държава“. Вж. също стр. 22 от посочения по-горе доклад „Jenard“.

53. Това изключване на правилата за компетентност по националното право се потвърждава от текста на член 3, буква б) от Регламент № 4/2009, особено ако той се разглежда във връзка с формулировката на други съседни разпоредби.

2. По граматическото тълкуване

54. Веднага възнамерявам да подчертая, че не ми се струва особено разумно да се счита, както предлага германското правителство, че ако се следва препоръчаната от запитващите юрисдикции посока, това би довело до буквално тълкуване на съдържащото се в член 3, буква б) от Регламент № 4/2009 понятие „местопребиваване“ в смисъл, че взискателят би следвало да може да предяви иск в самия град, в който пребивава, а това би означавало да има на разположение съд „във всяка въобразима географска точка или във всяка община в държавата членка“.

55. Безспорно е общоприето организацията на съдилищата в държавите членки да се основава на принципа, че всеки съд има географски съдебен район, който съответства на част от територията на страната и в рамките на който той упражнява своите правомощия, като районът може да включва не само едно, но и повече населени места, градове или общини [71].

56. Според мен посоченото понятие трябва по-скоро да се разбира като означаващо просто, че въпросното правило за компетентност указва съда, в чийто съдебен район по принцип пребивава обичайно взискателят, без да е необходима и дори мислима каквато и да е мярка за прилагане в националното право [72].

57. В това отношение припомням, че съгласно член 288 ДФЕС в правото на Съюза регламентът е акт с общо приложение, който е задължителен в своята цялост и се прилага пряко във всички държави членки [73]. Съгласно трайната съдебна практика е изключена всякаква национална мярка, целяща да включи или да транспонира във вътрешното право разпоредбите на регламент, поради липса на законодателна компетентност на държавите членки. Единствено в случай че самият регламент препраща към национални разпоредби за неговото прилагане или ако приемането на по-подробни разпоредби на национално равнище се налага, за да се гарантира неговото прилагане, държавите членки трябва да го допълнят с национални мерки [74]. Според мен член 28, алинея 1, първо изречение от AUG надхвърля позволеното на националния законодател, тъй като правилото за компетентност, предвидено в член 3, буква б) от Регламент № 4/2009, което е пряко приложимо, не се нуждае от никакво особено конкретизиране на национално равнище.

71 — С уточнението, че географският съдебен район на даден съд обикновено се определя съобразно разделенията или подразделенията на териториалните административни единици.

72 — Възможно е териториалната компетентност на един съд да е различна в зависимост от естеството на делата. Така например някои области като морското право или интелектуалната собственост могат да бъдат изключени от компетентността на малките съдилища и отнесени към компетентността на съд от по-висока степен. Този вид разпределяне на материалната компетентност, водещ до съсредоточаване на териториална компетентност, обаче е напълно различен от дадения случай, доколкото разглежданата германска разпоредба разпределя по различен начин в зависимост от наличието или липсата на чуждестранен елемент териториалната компетентност по *спорове със сходен предмет*, а именно свързаните със задължения за издръжка.

73 — Обстоятелството, че трансграничните правила за компетентност, приложими в държавите членки в областта на задълженията за издръжка, са пренесени от един междуправителствен акт, какъвто е Брюкселската конвенция, в акт на правото на Съюза, какъвто е Регламент „Брюксел I“ или Регламент № 4/2009, не променя из основи тяхното съдържание, а само правната природа на разглежданите разпоредби става напълно различна на национално равнище.

74 — Вж. по-специално решения Norddeutsches Vieh- und Fleischkontor (39/70, EU:C:1971:16, т. 4), Комисия/Италия (39/72, EU:C:1973:13, т. 3 и сл.) и Variola (34/73, EU:C:1973:101, т. 3).

58. Наистина формулировката на член 3, буква б) от Регламент № 4/2009 е особена, понеже като посочва „съд[а] по обичайно местопребиваване“, тя установява специално правило за компетентност, което позволява пряко да се определи юрисдикция или съд, без преминаване през вътрешното право на държавите членки [75]. Както признава Комисията, тази разпоредба се различава от тези, които препращат не към даден съд, а обратно, към съвкупността от съдилища в дадена държава членка, като например член 6 от Регламента [76] или член 2, параграф 1 от Регламент „Брюксел I“ [77]. Нещо повече, в член 3, букви а) и б) авторите на Регламент № 4/2009 са предпочели понятието „местопребиваване“, което е съвсем различно от използвания например в член 4, буква а) израз „държавата членка“, в която е обичайното местопребиваване на една от страните.

59. Според мен особеността на тази формулировка би следвало да изключи прилагането в случая на възприетото от Съда в решение Apostolides [78] становище, че определянето на компетентните съдилища по смисъла на член 22 от Регламент „Брюксел I“ не ограничава правото на всяка държава членка да определи организацията на собствената си съдебна система и да разпределя правомощията на съдилищата на своята територия [79]. Всъщност точка 1 от посочения член 22, която се тълкува в това решение, препраща към „*съдилищата на държавата членка*, в която е разположен имотът“, докато член 3, буква б) от Регламент № 4/2009 посочва „ *съдът по* обичайно *местопребиваване* на взискателя“ (курсивът е мой). Според мен терминологичната разлика позволява различно, и даже обратно тълкуване на тези две разпоредби.

60. Въпреки своята особеност текстът на член 3, буква б) от Регламент № 4/2009 не е новаторски, тъй като еквивалентна формулировка се среща в редица разпоредби на Брюкселската конвенция и на Регламент „Брюксел I“ [80], за които, доколкото ми е известно, Съдът никога не е приемал, че държавите членки имат право да променят обхвата им посредством правила за компетентност, изведени от националното право [81]. Ето защо по мое мнение това не трябва да се допуска по настоящите дела.

75 — Вж. по-специално Nord, N. „Présentation du règlement „obligations alimentaires“. — AJ Famille, 2011, p. 238; Ferrand, F. The Council Regulation (EC) No 4/2009 […]. — In: Latest Developments in EU Private International Law, под ръководството на B. Campunzano Díaz и др., Intersentia, Cambridge, 2011, p. 92, както и Fongaro, E. Obligations alimentaires. — Répertoire de droit communautaire, Dalloz, Paris, 2013, point 19.

76 — Посоченият член 6 предоставя „субсидиарна компетентност“ на „*съдилищата на държавата членка* на общото гражданство на страните“ (курсивът е мой).

77 — По повод член 2 от Брюкселската конвенция в посочения по-горе доклад „Jenard“ се уточнява, че „[и]скът срещу ответника, чието местоживеене е в договаряща държава, не трябва непременно да се предявява пред съда по мястото, където той живее или където се намира седалището му. Искът може да бъде предявен пред всички съдилища на държавата, в която живее ответникът, и които са компетентни съгласно нейните закони, […] като конвенцията определя общата компетентност на съдилищата в държавата на този съд, а на свой ред законът на тази държава определя специалната компетентност на един или друг неин съд“ (вж. стр. 18). При прилагане на правило за специална компетентност като уреденото в член 3, буква б) от Регламент № 4/2009 анализът следва да е в обратната посока.

78 — Решение Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, т. 48 и 50).

79 — В това отношение Съдът изтъква, че в член 22, който „съдържа изчерпателен и императивен списък на съдилищата на държавите членки с изключителна компетентност по спорове с международен елемент“, „са посочени само държавите членки, чиито юрисдикции са компетентни ratione materiae“ (т. 48 от същото решение).

80 — В Регламент „Брюксел I“, освен в член 5, точка 2, отнасящ се до задълженията за издръжка, в доста други разпоредби се посочват „съдилищата по мястото на/по мястото, където“. Вж. по-специално член 5, точка 1, буква а) по дела, свързани с договор; член 5, точка 3 по дела относно гражданска отговорност, delict или quasi delict; член 9, точка 1, буква б) и член 10 по дела относно застраховки, както и член 19, точки 1 и 2 по дела във връзка с индивидуални трудови договори. Вж. също решение Color Drack (C-386/05, EU:C:2007:262, т. 30).

81 — В доклада „Jenard“ се уточнява, че включването в Брюкселската конвенция на специални правила за компетентност като това относно делата за издръжка, позволява да се „определи пряко компетентният съд без позоваване на правилата за компетентност, действащи в държавата, в която се намира този съд“ и да се „улесни прилагането на конвенцията“, като се избегне при ратифицирането ѝ държавите да приемат мерки за адаптиране на вътрешното си законодателство към нея (вж. стр. 22).

3. По систематичното тълкуване

61. В съответствие с възприетия от Съда подход по отношение по-специално на други актове, свързани със съдебното сътрудничество по граждански дела [82], член 3, буква б) от Регламент № 4/2009 би следвало да се тълкува, като се вземат предвид съседните разпоредби в Регламента, тъй като прогласеното в него правило за компетентност не е изолирано, а е част от съвкупност от взаимнодопълващи се норми.

62. На първо място се забелязва, че член 3 от Регламента урежда четири правила за компетентност, които се прилагат алтернативно и равностойно за разлика от съотношението между общото правило за компетентност и специалните правила за компетентност, които са уредени едновременно в Брюкселската конвенция и в Регламент „Брюксел I“ [83]. От друга страна, предоставената на ищеца възможност за избор, по-специално в член 3, букви а) и б), изглежда по-неутрална в сравнение с другите два акта, тъй като е без значение дали този избор се прави от взискателя или от длъжника на издръжка, макар на практика в Регламент № 4/2009 последният да е по-малко облагодетелстван в сравнение с взискателя [84].

63. Според мен особената структура на член 3 от Регламент № 4/2009 дава много насоки за отговора на поставените по настоящите дела въпроси. В това отношение е уместно да се посочи, че и в двете букви а) и б) от този член са уредени случаи, при които искът за присъждане на издръжка е предявен като главен. Обратно, букви в) и г) от същия член се прилагат в случаите, когато този иск не е самостоятелен, а е „акцесорен“ спрямо друг иск, свързан съответно с гражданското състояние на лицата или с родителската отговорност. Единствено в последните случаи обаче изрично е предвидено препращане към закона на съда, за да се определи коя е компетентната юрисдикция [85]. За сметка на това и според мен целенасочено, в букви а) и б) не е оставена никаква възможност за национални норми.

64. Това становище се затвърждава при сравнение с други разпоредби на Регламент № 4/2009. В член 71, параграф 1 в частност се предвижда, че държавите членки съобщават информация по-конкретно за наименованията на юрисдикциите, компетентни да разглеждат молби за декларации за изпълняемост на решения в съответствие с член 27, параграф 1 от същия регламент [86]. Единствено на това основание Федерална република Германия, както и останалите държави членки, е могла да приеме, че що се отнася до нейната територия, „[р]ешения по [такива] молб[и] се постановяват от семейното отделение на районния съд по местонахождение на Върховния окръжен съд (Oberlandesgericht) (съсредоточаване на компетентност), в чийто район се намира обичайното местопребиваване на лицето, срещу което е насочена молбата, или в чийто район се търси изпълнение […] [87]. Член 3, буква б) от посочения регламент обаче не дава подобна възможност.

82 — Вж. по-специално съдебната практика, цитирана в бележка под линия 48 от настоящото заключение.

83 — В действителност член 2 съответно от Брюкселската конвенция и от Регламент „Брюксел I“ въвежда принципа на компетентност на съдилищата по местоживеене на ответника, докато член 5, точка 2 съответно от тези два акта предвижда дерогация от правилата за компетентност по дела за задължения за издръжка.

84 — Ако длъжникът е ищец, на практика той може да сезира единствено съда по мястото, където обичайно пребивава ответникът взискател, тъй като в тази хипотеза, която статистически е по-рядка, правилата за компетентност се припокриват. За неравенството между взискатели и длъжници вж. *Ancel*, B. et *Muir Watt*, H. Aliments sans frontières, Le règlement CE nº 4/2009 […]. — Revue critique de droit international privé, 2010, p. 457 et sq., point 9.

85 — Член 3, букви в) и г) от Регламент № 4/2009 използва критерия за *„съд[а], който по силата на закона на съда е компетентен* да разглежда иск за гражданското състояние на лицата, [или съответно] за родителска отговорност […]“ (курсивът е мой). Същата система на препращане вече е била възприета както в член 5, точка 2 in fine от Брюкселската конвенция (изменена в този смисъл през 1978 г.), така и в член 5, точка 2 in fine от Регламент „Брюксел I“.

86 — Подобна информация се изисква и за жалбите срещу решенията, постановени по тези молби (вж. член 32, параграф 2).

87 — Вж. консолидираната версия на „Информация, съобщена от държавите членки в съответствие с член 71 от Регламент [№ 4/2009]“, по-конкретно стр. 13 (http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/pdf/vers_consolide_fr_4.pdf).

65. От този анализ, проведен от гледната точка на общата структура на разглеждания регламент, се установява, че посредством начина, по който е формулирал последната разпоредба, законодателят на Съюза умишлено е ограничил свободата на действие на държавите членки да определят националните юрисдикции, компетентни по дела за задължения за издръжка.

4. По доводите, изведени от съсредоточаването на компетентност

66. В защита на разглежданото в това производство германско правило германското правителство и Комисията изтъкват доводи, които според мен не са убедителни.

67. Според тях и от данните в преписката е видно, че германският законодател е преценил, че предвиденото в член 28 от AUG съсредоточаване на компетентност по въпроси, свързани с международни задължения за издръжка, би имало положително въздействие върху организацията на правосъдието, тъй като би позволило във всяка област на територията на Германия да има специализиран съд, който следователно има по-голям опит в този вид спорове.

68. По дело Huber (C-408/13) запитващата юрисдикция посочва, че според нея член 28, алинея 1 от AUG по същество съдържа уредба на компетентността ratione loci, макар германският законодател да е свързал тази разпоредба с организацията и опростяването на съдебните производства. По този начин под прикритието на такива свързани с производството предимства, чието наличие впрочем този съд оспорва[88], разглежданата правна уредба може да наруши трансграничните правила за компетентност, уредени в правото на Съюза.

69. Наистина улесняването на доброто правораздаване, по-специално чрез съсредоточаване на най-сложните дела в една и съща юрисдикция, отговаря на една от целите на Регламент № 4/2009, посочени в съображение 15 от него. Въпреки това тази цел следва да се разбира не само в смисъл на възможно най-рационална организация на съдилищата, но и да се разглежда от гледна точка на интереса на страните, независимо дали става въпрос за ищеца или за ответника, по-специално от наличие на по-лесен достъп до правосъдие и на предвидимост на компетентността благодарение на тясна връзка между юрисдикцията и спора[89].

70. В това отношение биха могли да бъдат посочени някои решения на Съда относно вътрешните норми за уреждане на компетентността, приети от държава членка, но според мен има сериозно съмнение дали е възможно тази съдебна практика да бъде транспонирана в разглежданата понастоящем област на съдебното сътрудничество между държавите членки по граждански дела.

71. Съдът вече е постановил, че когато съответната материя не е уредена в правото на Съюза, във вътрешния правен ред на всяка държава членка следва да се определи броят на степените на съдебен контрол или процесуалните правила и компетентните съдилища за упражняване на вътрешноправните способи за защита, като уточнява, че тези правила, които обслужват общия интерес от добро правораздаване, трябва да се ползват с предимство пред частните интереси, но при условие че се спазват принципите на равностойност и ефективност[90].

88 — Amtsgericht Karlsruhe изтъква, че противно на посочената в Регламент № 4/2009 цел за опростяване, съсредоточаването на компетентност, предвидено в член 28 от AUG, би усложнило производствата по международни искове за издръжка поради обстоятелството, че е възможно съдът, определен за компетентен съгласно тази разпоредба, да е по-отдалечен от обичайното местопребиваване на взискателя и да не е най-добре запознат с местното икономическо положение.

89 — Вж. по аналогия съображение 12 от Регламент „Брюксел I“ и решение Kainz (C-45/13, EU:C:2014:7, т. 27 и сл.).

90 — В областта на конкуренцията, общата селскостопанска политика и защитата на потребителите вж. съответно решение Manfredi и др. (C-295/04—C-298/04, EU:C:2006:461, т. 62) и заключението на генералния адвокат Geelhoed по тези съединени дела (C-295/04—C-298/04, EU:C:2006:67, т. 49 и сл.), както и решения Агроконсултинг-04 (C-93/12, EU:C:2013:432, т. 35 и сл.) и Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León (C-413/12, EU:C:2013:800, т. 38 и сл.).

72. Съгласно тези принципи приемането от държава членка на такива правила относно производството или компетентността е допустимо само ако, от една страна, способите, предназначени да гарантират защитата на правата, които правните субекти черпят от правото на Съюза, не се упражняват при по-неблагоприятни условия в сравнение с предвидените за способите за защита на правата, произтичащи от вътрешното законодателство, а от друга страна, тези норми не създават на правните субекти процесуални неудобства, които да правят прекомерно трудно упражняването на правата, произтичащи от правото на Съюза[91].

73. Въпреки това съм на мнение, че тази съдебна практика, свързана с процесуалната автономия на държавите членки, е неотносима в случая предвид значителните различия между контекста на въпросните решения и този на настоящите дела. Всъщност в разглеждания случай пред Съда е поставен въпрос, който е свързан не с процесуални правила от вътрешното право на една от държавите членки, а с тълкуване на правила за компетентност, които са уеднаквени във всички държави членки с оглед на съдебното сътрудничество по граждански дела[92]. Нещо повече, тук не става въпрос за съдебна защита на национално равнище за упражняване на материални права, произтичащи от правото на Съюза.

74. При всяко положение, ако тази съдебна практика все пак бъде транспонирана към обстоятелства като тези в главните производства, свързаната с целта за добро правораздаване обосновка е ограничена от поставените от Съда условия, които ограничават намесата на държавите членки в областта на съдебните производства, а именно да не правят по-неблагоприятно за правните субекти упражняването на правата, които черпят от правото на Съюза. Струва ми се обаче, че в случая, що се отнася до трансграничните задължения за издръжка, германското законодателство води до отнемане на правомощията на съда, който по принцип е компетентен с оглед на обичайното местопребиваване на взискателите, тоест въз основа на тясна връзка между съда и спора, като в същото време тази компетентност не се засяга при разглеждане на идентични искове, но без чуждестранен елемент.

75. Ето защо считам, че изразът „съдът по обичайно местопребиваване на взискателя“ следва да се тълкува в смисъл, че съгласно член 3, буква б) от Регламент № 4/2009 компетентен е съдът, в чийто съдебен район по принцип се намира мястото, в което обичайно пребивава взискателят по вземане за издръжка. Следователно законодателство на държава членка като разглежданото в главното производство е несъвместимо с тези разпоредби, доколкото при трансгранични положения може да доведе до прехвърляне на териториална компетентност на първоинстанционен съд, различен от този, който по принцип е компетентен да разгледа делото на заинтересованото лице поради неговото местопребиваване.

## V – **Заключение**

76. По гореизложените съображения предлагам на Съда да отговори на преюдициалните въпроси, поставени съответно от Amtsgericht Düsseldorf (дело C-400/13) и Amtsgericht Karlsruhe (дело C-408/13), по следния начин:

Член 3, буква б) от Регламент (ЕО) № 4/2009 на Съвета от 18 декември 2008 година относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка, трябва да се тълкува в смисъл, че изразът „съдът по обичайно местопребиваване на взискателя“ означава, че териториална компетентност има юрисдикцията, в чийто съдебен район по принцип е обичайното местопребиваване на заинтересованото лице, поради което е несъвместимо с

91 — Вж. по-специално решение Агроконсултинг-04 (EU:C:2013:432, т. 39 и сл.).

92 — Според мен тази разлика се установява ясно при тълкуване a contrario на точки 46 и 47 от решение Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León (EU:C:2013:800).

посочената разпоредба законодателство на държава членка като разглежданото в главните производства, което в случай на трансгранични спорове предоставя изключителна компетентност на първоинстанционния съд по седалището на върховния областен съд, в чийто съдебен район обичайно пребивава живеещата в тази държава членка страна по делото.